

شاهکار مالت در بحران غزه

سید محمد کاظم سجادپور
تحلیلگر مسائل بین الملل

سرانجام بعد از حدود ۱۰ جلسه و چندین بار وتوی پیش نویس قطعنامه‌های پیشنهادی، شورای امنیت سازمان ملل، در ششمین هفته بحران غزه، در ۱۵ نوامبر ۲۰۲۳ (۲۴/۱۴۰۲)، قطعنامه ۲۷۱۲ در مورد وضعیت بشردوستانه غزه و لزوم توقف عملیات نظامی برای کمک‌رسانی به آسیب‌دیدگان را تصویب کرد. صدور این قطعنامه، البته گام بسیار کوچکی در مقایسه با حجم گسترده جنایات رژیم صهیونیستی است. در عین حال آنچه برای علاقه‌مندان و پژوهشگران و دست‌اندرکاران امور سیاست خارجی و روابط بین‌المللی حائز اهمیت است، جزئیات، ظرایف و پویایی است که به صدور این قطعنامه منجر شد. در این نشیب و فراز، کشور کوچک و جزیره‌ای مالت که مساحت اندکی از دریای مدیترانه را در اختیار دارد و به لحاظ فرهنگی بین دنیای عرب و غرب قرار دارد، نقشی قابل توجه ایفا کرد. همچنین فراز و فرود و بحث‌های مطرح شده در جلسه نه هزار و چهار صد و هفتاد و نهمین شورای امنیت که به صدور این قطعنامه منجر شد، در خور اعتناست. چگونه می‌توان صدور قطعنامه ۲۷۱۲ شورای امنیت را مورد تجزیه و تحلیل قرار داد؟ در پاسخ باید به «روند» «محتوی» و «پیامدهای» صدور قطعنامه پرداخت. این بررسی نشان می‌دهد که همه کنشگران، حتی کوچک‌ترین آنها، در عرصه بین‌المللی را باید پایش کرد و سازه کاری آنها را مورد سنجش قرار داد. روند صدور قطعنامه ۲۷۱۲ خود آئینه‌ای از مناسبات جهانی امروز بود. بعد از حوادث ۷ اکتبر (۱۴۰۲/۷/۱۵) و عملیات حماس، آمریکا قطعنامه‌ای پیشنهاد کرد که مرکز ثقل آن، حمله و انتقاد به حماس و حتی ایران بود، که روسیه آن را وتو کرد. روسیه قطعنامه‌ای پیشنهاد کرد که با وتوی ایالات متحده روبه‌رو شد. بریزل به عنوان عضو غیردائم و البته فعال شورای امنیت، قطعنامه جدیدی ارائه داد که با مخالفت ایالات متحده روبه‌رو شد.

با توجه به کاهش اعتماد مردم نسبت به جریان‌های سیاسی شرایط انتخابات آینده را چگونه می‌بینید؟

در شرایط کنونی بخشی از جامعه با چالش اعتماد به جریان‌های سیاسی مواجه هستند و دیگر مانند گذشته به جریان‌های سیاسی امید ندارند. این وضعیت درباره همه جریان‌های سیاسی اعم از اصولگرا و اصلاح‌طلب وجود دارد. در چنین شرایطی دیدگاه‌های مردم به صورت یک رسانه درون‌زا درباره انتخابات عمل می‌کند. این رسانه درون‌زا تأثیر بیشتری نسبت به شبکه‌های اجتماعی بر خوردار است و به صورت پچ پیچ، نجوا و در گوشی دیدگاه‌ها بین افراد مختلف جامعه رد و بدل می‌شود. صحنه این رسانه نیز گوشی همراه و یا کامپیوتر نیست و بلکه این اتفاق در خیابان‌ها، کوچه‌ها، بازار و دیگر اماکن عمومی اتفاق می‌افتد. مردم در کوچه و بازار به سنجش و ارزیابی عملکردهای می‌پردازند و به همین دلیل به این نتیجه رسیده‌اند که حضور و یا عدم حضور یک جریان سیاسی در قدرت تغییری در زندگی آنها به وجود نمی‌آورد. به همین دلیل نیز نسبت به جریان‌های سیاسی بی‌تفاوت شده‌اند. زمانی جریان‌های سیاسی می‌توانند به دنبال حمایت مردم باشند که عملکرد آنها در گذشته تأثیر مستقیم و مثبتی در زندگی مردم گذاشته باشد. این در حالی است که در واقع چنین اتفاقی رخ نداده و مردم مشاهده کرده‌اند که حضور اصولگرایان و اصلاح‌طلبان در مجلس هیچ تغییری در رویه زندگی آنها به وجود نیاورده است. البته برخی افراد تلاش می‌کنند از این وضعیت سوءاستفاده کنند و شرایط را به سمتی ببرند که مردم به صورت کلی در انتخابات شرکت نکنند. این افراد این تفکر را به جامعه القا می‌کنند که آینده نیز هر جریان و افرادی که روی کار بیاید وضعیت به همین شکل خواهد بود و تغییری در زندگی مردم به وجود نخواهد آمد. آنچه دارای اهمیت است برداشت جامعه از وضعیت زندگی خود و برنامه‌ها و سوابق جریان‌های سیاسی است. بدون شک در انتخابات آینده ذهنیت فکری جامعه نسبت به انتخابات آینده خوش‌بین نیست.

چرا برخی از اقشار جامعه نسبت به انتخابات آینده خوش‌بین نیستند؟

این عدم خوش‌بینی بیشتر به این دیدگاه بازمی‌گردد که برخی افراد جامعه همه جریان‌های سیاسی را به یک چشم می‌بینند و گمان می‌کنند کارکرد جریان‌های مختلف سیاسی هیچ تأثیری در حل مشکلات زندگی آنها نخواهد گذاشت. گرانی، تورم، فقر به همراه تضادهای درون گروهی و تضادهای سیاسی جزئی از واقعیت‌های امروز جامعه ایران است. برخی احساس می‌کنند چیزی برای از دست دادن ندارند و به همین دلیل نیز احساس بی‌تفاوتی می‌کنند. از منظر جامعه‌شناسی این مسأله دارای اهمیت و قابل بررسی است. به همین دلیل نیز در انتخابات آینده روح جمعی و دیدگاه‌های مردم که در کوچه و بازار مطرح می‌شود دارای اهمیت است. به قول ژوزف شومپتر فضای اجتماعی فضای مساعدی برای حضور مردم در

امان!...قرایی مقدم در گفت‌وگو با «آرمان ملی»:

ذهنیت مردم نسبت به انتخابات تغییر کرده است

مردم به دنبال مشارکت واقعی در تصمیم‌گیری‌ها هستند

مردم به این نتیجه
رسیده‌اند به کسانی
که رأی داده‌اند
به وعده‌ها عمل
نکرده‌اند

حضور در انتخابات و نتیجه آن

برای مردم به یک تجربه اجتماعی

تبدیل شده است. مردم مسئولانی را

به چشم دیدند که وعده‌های زیادی

به آنها دادند، اما به آنها عمل نکردند.

به همین دلیل باور مردم به نتیجه

انتخابات به سختی تغییر خواهد

کرد. تغییر فکری و ذهنی مردم

جامعه نیز در کوتاه مدت امکان‌پذیر

نیست و بلکه نیاز به زمان دارد.

مردم باید نتیجه مثبتی از حضور

خود در انتخابات گذشته دریافت

می‌کردند تا با رویکرد مثبتی در

انتخابات شرکت کنند

عملکرد افراد و جریان‌های سیاسی و ارزیابی آن به تصمیم‌گیری می‌رسند. جامعه ایران از مرحله شناخت حسی گذر کرده و به شناخت ادراکی رسیده است. در جامعه‌شناسی دو نوع شناخت وجود دارد. شناخت حسی و شناخت ادراکی. در شرایط کنونی جامعه ایران در مسیر شناخت ادراکی گام برمی‌دارد. به تعبیر دیوید رابزمن در مرحله خود مختاری قرار گرفته است. جامعه ایران به این نتیجه رسیده که وجود دارد و باید تصمیم بگیرد. مردم جامعه ایران امروز با این سوالات مواجه هستند که چرا باید رأی بدهند؟ رأی آنها چه نتیجه‌ای در زندگی و سرنوشت آنها خواهد گذاشت؟ مردم به دنبال مشارکت واقعی در تصمیم‌گیری‌ها جامعه هستند. در گذشته این مشارکت واقعی نبوده و برخی جریان‌های سیاسی با نگاه ابزاری آن هم تنها در زمان انتخابات به مردم نگاه کرده‌اند. این در حالی است که در شرایط کنونی با بالا رفتن آگاهی در بین اقشار مختلف مردم این وضعیت متفاوت شده و مردم به دنبال مشارکت واقعی در صحنه تصمیم‌گیری جامعه هستند. به همین دلیل شرایط انتخابات آینده با انتخابات گذشته متفاوت خواهد بود.

جامعه‌ای که از مرحله شناخت حسی به شناخت ادراکی رسیده و به خودمختار شده در چه وضعیتی با ساختارهای تصمیم‌گیری قرار دارد؟ آیا جامعه‌ای با چنین وضعیتی با نهادهای تصمیم‌گیر ایجاد فاصله نمی‌کند؟

این اتفاق در عمل رخ داده است. امروز بین برخی نهادهای تصمیم‌گیر و مردم فاصله ایجاد شده است. دلیل اصلی آن نیز این است که مردم به دنبال مشارکت واقعی در تصمیم‌گیری‌ها جامعه هستند. جریان‌های سیاسی نیز به مردم به صورت ابزاری نگاه می‌کردند. نکته‌ای که براساس آگاهی تاریخی از بین رفته و مردم دیگر حاضر نیستند بدون نتیجه مطلوب در زمین جریان‌های سیاسی بازی کنند. به تعبیر فوکویاما اعتماد عمودی کم‌رنگ شده است. در جامعه‌شناسی دو نوع اعتماد عموودی و افقی وجود دارد. اعتماد عموودی بین ساختارهای تصمیم‌گیر با مردم و بالعکس است و اعتماد افقی اعتمادی است که بین اقشار مختلف مردم با یکدیگر وجود دارد. این اعتمادی است که در شرایط کنونی اعتمادعمودی در جامعه ایران خدشه‌دار شده است. امروز اعتماد بین مردم و مسئولان نسبت به گذشته کاهش پیدا کرده است. از یک طرف مسئولان با ایجاد نظارت و گزینش افراد به نوعی بی‌اعتمادی خود را نشان می‌دهند و از سوی دیگر نیز مردم به شکل‌های مختلف بی‌اعتمادی خود را به مسئولان نشان می‌دهند. هنگامی که اعتماد عمودی در یک جامعه کاهش پیدا می‌کند سرمایه‌های اجتماعی نیز به مرور زمان دچار آسیب می‌شود. مشارکت واقعی مردم در شرایطی در انتخابات آینده محقق خواهد شد که سرمایه و اعتماد اجتماعی افزایش یابد و مردم احساس کنند اگر در انتخابات شرکت کنند تغییرات مثبتی در زندگی آنها رخ خواهد داد.

مهم‌ترین پیامدهای این وضعیت چه خواهد بود؟

بدون شک اگر چنین اتفاقی رخ بدهد برخی مسئولان در رویکرد گذشته خود بازاندیشی خواهند کرد و نگرش خود را نسبت به مدیریت جامعه تغییر خواهند داد. جامعه ایران در تقسیم‌بندی ماکس وبر همچنان در وضعیت سنتی و فرهمندی باقی مانده است. در چنین جامعه‌ای نیز هر امکانی وجود دارد. در مرحله دوم تغییرات مهمی نیز در داخل کشور رخ خواهد داد که مهم‌ترین آن تنویر افکار عمومی و تقویت اراده جمعی مردم ایران خواهد بود.

نگره

تبعات تهدیداتمی اسرائیل برای
خاورمیانه

فلاحیت‌پیشه: اسرائیلی‌ها

دیدگاه‌های آخر الزماتی دارند

در آخرین گزارش آژانس بین‌المللی انرژی اتمی تصریح شده که ایران به غنی‌سازی ۶۰ درصدی اورانیوم، ادامه می‌دهد هر چند سرعت این غنی‌سازی را کندتر کرده است. میزان ذخایر اورانیوم ۶۰ درصد غنی‌شده ایران که در شهر یور ماه سال جاری ۷/۶ کیلوگرم بود در آخرین گزارش آژانس به ۱۲۸ کیلوگرم رسیده است. به گفته آژانس، این میزان برای ساخت سه بمب اتمی کافی است. ناصر کنعانی، سخنگوی وزارت امور خارجه درباره سخنان گروسی گفت: «از مدیرکل آژانس انتظار می‌رود با رعایت بی‌طرفی و حفظ حرفه‌ای‌گری، در مصاحبه‌های خود به نحوی صحبت کند که بی‌طرفی وی و جایگاه مستقل مدیرکل آژانس زیر سؤال نرود و به کشورهای مغرض برای سوءاستفاده سیاسی از آژانس فرصت داده نشود.» با توجه به این شرایط، پرسش‌هایی مطرح است از جمله اینکه روابط ایران و آژانس به کجا خواهد رسید و چرا آژانس در قبال ایران و اسرائیل رفتاری دوگانه اتخاذ می‌کند؟

اسرائیلی‌ها دیدگاه‌های آخر الزماتی دارند

یک تحلیلگر مسائل بین‌الملل اظهار داشت: معتقدم تحولاتی که در دو سال اخیر شکل گرفته، نظم بین‌الملل را دچار نوعی «آنا‌رشی» کرده است. در شرایط آنا‌رشی و هرج و مرج بین‌المللی، بسیاری از نهادهای بین‌المللی تضعیف می‌شوند. همان‌طور که دیدیم، شورای امنیت سازمان ملل اقدام خاصی در قبال کشتار مردم فلسطین انجام نداد. همچنین در موضوع واکراین نیز، علام‌چنگ توسط هیچ‌ساز و کاری پیشگیری و محدود نشد. اتفاقات اخیر نیز نشانه‌های بسیار خطرناکی را در فلسطین نشان داد که شامل بی‌رحمی شدید بود که افراتیون صهیونیسم، شکل دادند و در این بی‌رحمی، نوعی صحنه‌های آخر الزماتی خلق کردند. حشمت... فلاحیت پیشه گفت: حتی کارشناسان نظامی به راحتی میزان زمین‌های سوخته را در غزه با میزان ویرانی بمب‌های اتمی در هیرشیمیا و ناگازاکی مقایسه کرده‌اند. بنابراین این وقایع نه تنها ذهن افراد را، بلکه دولت‌ها را تکان داد و به تکاپو واداشت. مسئله بمب اتم مساوی است با مسائل آخر الزماتی. یعنی زمانی که بازنگران درگیر به هیچ وجه نمی‌توانند مشکلات خود را حل کنند و در نتیجه به سمت بمب اتم گرایش پیدا می‌کنند. اسرائیلی که ما از آن صحبت می‌کنیم رژیمی است که طی حدود ۴۰ الی ۵ دهه اخیر، دارای دولت‌هایی بوده که بخش اعظم آن را افرادی با دیدگاه‌های آخر الزماتی تشکیل داده‌اند. رسالت است؛ بنابراین هر زمان بهانه‌ای به دست می‌آورند، این‌ها برای شرایط امروز غزه، اسرائیل می‌دهند. رئیس کمیسیون امنیت ملی مجلس دهم بیان کرد: اقدامات تانیا‌هو منجر به تقویت تلاش اقلب کشور برای رسیدن به بمب‌هستای شرایط نگاه کنیم، می‌بینیم که اسرائیلی‌ها بارها اقدامات ایذایی را حتی در تیرو گاه‌های هسته‌ای ایران به کار برده‌اند. به رغم اینکه خود اسرائیلی‌ها حتی دستگاه‌های اطلاعاتی، امنیتی و فنی آن‌ها نیز می‌توانند خرابکاری‌هایی در سیستم‌های امنیتی ایجاد کنند که صدمات جبران‌ناپذیری را برای عموم مردم و غیرنظامیان در ایران داشته باشد. اما دیدیم که با همان دیدگاه آخر الزماتی و مبتنی بر کشتار، این اقدامات را انجام دادند. رأی افزود: اگر آمریکایی‌ها در دام تانیا‌هو بیفتند، هیچکس نمی‌تواند به ایرانی‌ها خرده بگیرد؛ حتی اگر به سمت بمب حرکت کنند، فلاحیت‌پیشه تصریح کرد: ایرانی‌ها اکنون با یک ذهنیتی گسترده روبه‌رو است که نوعی فلسفه و دیدگاه «آخر الزماتی» دارد. اسرائیل دارای زرادخانه‌های هسته‌ای است، اما آژانس بین‌المللی انرژی اتمی، هیچ‌گونه اقدامی در این خصوص انجام نمی‌دهد. آژانس نه تنها هیچ اقدامی نمی‌کند، بلکه بخشی از اسناد ادعایی علیه ایران را از اسرائیل می‌گیرد. در طرف دیگر ماجرا، ایران تنها کشوری است که بیش‌ترین تهدیدهای نظامی را از سوی اسرائیل و آمریکا دریافت کرده است. این موضوع به طور طبیعی طرفداران تولید بمب هسته‌ای را در ایران تقویت می‌کند. این طرفداران، موضعی واقع‌گرایانه دارند. اگر آمریکایی‌ها به دنبال جلوگیری از گسترش بحران‌های هسته‌ای هستند، باید ببینند که به سمت برجامی جدید با ایران بیایند. برجامی که اجازه دهد، ایرانی‌ها قابلیت‌های هسته‌ای سودآور خود را توسعه دهند و تحریم‌ها پایان داده شود.

بی‌اواسعه‌اند آژانس با پیاده‌هایی جدی همراه خواهد بود

این تحلیلگر سیاست خارجی اظهار کرد: اگر تهدیدهایی که کنگره آمریکا علیه ایران مطرح می‌کند و مبتنی بر فشار حداکثری علیه کشور ماست، عملی شود، در این شرایط، واکنش ایران شبیه واکنش‌های پیشین نخواهد بود و قطعاً آمریکایی‌ها را شگفت زده خواهد کرد؛ بنابراین بهتر است آمریکایی‌ها فعالیت‌های هسته‌ای اسرائیل را محدود کنند چرا که سیاست‌های آخر الزماتی آن‌ها نه سودی برای خودشان خواهد داشت و نه برای منطقه و نکته دیگر اینکه باید به سمت برجامی جدید برویم. ایران می‌تواند حتی تا مرز ۶۰ درصد و برای تولید پیشران‌های نوآوری دریایی و تجاری و نظامی از این شرایط استفاده کند. همچنین ایران نیز می‌تواند روابط خود با آژانس را در قالب یک کنسرسیوم پیش ببرد. حتی رابطه ایران و آژانس نیز به حالت پیشین باز خواهد گشت؛ چون آژانس نسبت به اسرائیل با یک زرادخانه هسته‌ای که حدود ۷۰۰ روابیتی دیگر ۲۰۰ بمب دارد واکنشی نشان نمی‌دهد، اما سطح همکاری ایران را همکاری بسنده‌ای ارزیابی نمی‌کند.